

แนวทางที่เหมาะสมในการเสนอขอพระราชทานอภัยโทษเป็นการทั่วไป
กรณีจำเลยได้รับอนุญาตให้ทำงานบริการสังคม
หรืองานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ*

APPROPRIATE APPROACHES FOR PROPOSING A GENERAL ROYAL PARDON
IN THE EVENT THAT THE DEFENDANT IS PERMITTED TO PERFORM SOCIAL
SERVICE OR PUBLIC WORK INSTEAD OF FINES

อำนาจ ศรีวะวงศ์

Amnart Sriwawong

บัณฑิต ขวโยธา

Bandit Khawyota

มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย, ประเทศไทย.

Khon Kaen University, Nong Khai Campus, Thailand.

E-mail: a.sriwaw@gmail.com

บทคัดย่อ

กฎหมายอภัยโทษในปัจจุบันกำหนดให้จำเลยที่ทำงานบริการสังคมหรืองานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ จะได้รับการอภัยโทษต้องไม่ทำผิดเงื่อนไขหรือคำสั่งศาล ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใด ๆ ก็ตาม หากไม่ผิดเงื่อนไข แม้ยังไม่ทำงานใช้หนี้แทนค่าปรับก็ได้รับอภัยโทษ บทความวิจัยนี้จึงได้ศึกษาความเหมาะสมของการอภัยโทษกรณีดังกล่าว โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการอภัยโทษตามกฎหมายไทย 2) เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการจำกัดสิทธิของจำเลยในการได้รับอภัยโทษ กรณีจำเลยทำงานใช้หนี้แทนค่าปรับตามกฎหมายไทยและต่างประเทศ 3) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาหรือผลกระทบจากการนิยามความหมายคำว่า ผู้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติการพระราชทานอภัยโทษในระหว่างปี พ.ศ. 2563 – 2565 4) เพื่อเสนอแนวทางที่เหมาะสมในการเสนอขอพระราชทานอภัยโทษกรณีดังกล่าว

* Received: 1 October 2023; Revised: 28 June 2024; Accepted: 29 July 2024

โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการอภัยโทษของประเทศไทย อังกฤษและญี่ปุ่น แล้ววิเคราะห์เปรียบเทียบกับประเด็นปัญหาพร้อมนำเสนอแนวทางแก้ไข

ผลการวิจัยพบว่า การอภัยโทษกรณีดังกล่าวไม่มีความเหมาะสม เป็นการจำกัดสิทธิจำเลย ไม่สอดคล้องต่อเจตนารมณ์ของกฎหมายหรือพระราชประสงค์ของพระมหากษัตริย์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อจำเลยและผู้เกี่ยวข้อง จึงเสนอแก้ไขพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษในปัจจุบัน ดังนี้ 1) นิยามความหมายของผู้ทำงานบริการสังคมหรืองานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับตามมาตรา 3 โดยยกเลิกถ้อยคำ “...โดยผู้นั้นได้ปฏิบัติตามคำสั่งศาลและมีได้กระทำความผิดเงื่อนไขแต่อย่างใด” 2) เพิ่มเติมมาตรา 5 (2) ด้วยถ้อยคำ “...โดยให้ผู้นั้นหลุดพ้นจากหนี้ค่าปรับที่ต้องทำงานแทนดังกล่าว”

คำสำคัญ: อภัยโทษ, ทำงานบริการสังคม, ค่าปรับ

Abstract

Current amnesty laws require defendants to perform social or public service work instead of fines. To receive a pardon, defendants must not violate any conditions or court orders. In addition, a pardon could be granted by only meeting mandatory conditions without performing services. This research article therefore studies the appropriateness of pardons in such cases with a purpose 1) To study concepts, theories about forgiveness under Thai law. 2) To study and compare the limitation of the defendant's right to pardon in the event where the defendant works to pay debts instead of fines according to Thai and foreign laws. 3) To study and analyze problems or effects caused by the definition of the word Social service workers or public service workers in lieu of fines according to Section 3 of the royal pardon during the year 2020 – 2022. 4) To suggest appropriate guidelines in order to propose a royal pardon in such cases by using qualitative research format including researching information in regard to amnesty in Thailand, England and Japan then analyzing and comparing those information with the issues and propose solutions.

The results showed that pardons in such cases are not appropriate. They limit the rights of the defendant in which they are inconsistent with the spirit of the law and

may not be in accordance with the true wishes of the King affecting the defendant and related persons. The solutions are suggested as follows: 1) revising the definition of social service workers or public works in lieu of new fines in Section 3 by erasing the phase “...when the person has followed court order and has not violated any prescribed conditions” 2) Amending Section 5 (2) by adding the phase “...by releasing the person from the concerned fines which could be replaced by performing social or public service work”

Keywords: Pardon, Do social service work, Fine

บทนำ

การพระราชทานอภัยโทษ คือ การที่พระมหากษัตริย์ทรงยกโทษให้หรือเปลี่ยนโทษใหม่จากหนักเป็นเบา หรือลดโทษน้อยลงให้กับจำเลยในคดีอาญาเมื่อคดีถึงที่สุด เป็นอำนาจของพระมหากษัตริย์ไทยที่มีมาแต่โบราณกาลจนกระทั่งปัจจุบัน ซึ่งมีที่มาจากแนวความคิดที่ว่า พระมหากษัตริย์ทรงเป็นที่มาแห่งความยุติธรรมโดยมีต้นแบบมาจากประเทศอังกฤษ (เจษฎา พรโชชา, 2546) สำหรับประเทศไทยมีกฎหมายบัญญัติรับรองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 179 รวมถึงกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติไว้ใน ภาค 7 ในเรื่องอภัยโทษ เปลี่ยนโทษ และลดโทษดังกล่าวเป็นพระราชอำนาจเด็ดขาดสมบูรณ์ตามโบราณราชนิติประเพณีและตามรัฐธรรมนูญ ถือเป็นพระมหากษัตริย์ผู้ทรงอำนาจต่อผู้กระทำผิด เพื่อให้โอกาสบุคคลดังกล่าวได้ประพฤติปฏิบัติตนเสียใหม่ คืนสู่สังคม และเริ่มต้นชีวิตใหม่อีกครั้ง (สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, 2552)

การทำงานบริการสังคมหรืองานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ เป็นกรณีจำเลยที่ไม่ใช่นิติบุคคลต้องโทษปรับตามคำพิพากษา หรือโทษจำคุกและโทษปรับซึ่งโทษจำคุกศาลรอการลงโทษไว้ แต่ไม่สามารถจ่ายค่าปรับได้ จำเลยอาจขอศาลทำงานใช้หนี้ค่าปรับตามที่กฎหมายกำหนด หรือถ้าศาลเห็นว่าจำเลยไม่สามารถจ่ายค่าปรับได้และจำเลยยินยอม ศาลจะสั่งให้จำเลยทำงานใช้หนี้ค่าปรับดังกล่าวก็ได้ ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 30/1 ถือเป็นมาตรการหนึ่งในการลดการคุมขังโดยไม่จำเป็นและเป็นการให้โอกาสจำเลยซึ่งต้องโทษปรับ แต่ฐานะยากจนไม่มีเงินชำระค่าปรับ ให้มีทางเลือกที่ไม่ต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ (เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์, 2551)

การพระราชทานอภัยโทษเป็นการทั่วไป ทำในรูปแบบการตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ซึ่งฝ่ายบริหารเป็นผู้ถวายคำแนะนำต่อพระมหากษัตริย์ตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด โดยมีขึ้นในโอกาสหรือเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ เกี่ยวแก่พระราชวงศ์ เกี่ยวแก่ศาสนา เกี่ยวแก่บ้านเมือง อาทิ พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 70 พรรษา 28 กรกฎาคม 2565 ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 90 พรรษา 12 สิงหาคม 2565 ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง พ.ศ. 2565 อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่ากฎหมายอภัยโทษดังกล่าวในมาตรา 3 ได้นิยามความหมายของ “ผู้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ” หมายถึง ผู้ต้องโทษปรับที่ศาลอนุญาตให้ทำงานใช้หนี้ค่าปรับตามมาตรา 30/1 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ก่อนหรือในวันที่กฎหมายอภัยโทษนั้นมีผลบังคับ และบุคคลนั้นปฏิบัติตามคำสั่งศาลหรือไม่ผิดเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ซึ่งจากประสบการณ์ทำงานของผู้ศึกษาวิจัยเอง มีกรณีเกิดขึ้นคือ จำเลยในคดีอาญาสองรายถูกฟ้องคนละคดี คดีแรกศาลพิพากษาปรับ 10,000 บาท คดีที่สองศาลปรับ 5,000 บาท ทั้งสองคดีศาลอนุญาตให้จำเลยทำงานบริการสังคมแทนค่าปรับ ภายหลังจากศาลมีคำสั่งอนุญาต จำเลยในคดีแรกทำงานแทนค่าปรับได้เพียง 1 วัน จำเลยคดีที่สองยังไม่ได้ทำงานและผิดเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ต่อมาจำเลยทั้งสองได้รับพระราชทานอภัยโทษตามกฎหมาย ผลในทางกฎหมายคือ จำเลยในคดีแรกซึ่งทำงานแทนค่าปรับมาเพียงวันเดียวหลุดพ้นจากหนี้ค่าปรับตามคำพิพากษา แต่จำเลยในคดีที่สองได้รับประโยชน์เฉพาะในส่วนที่ไม่ต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ โดยยังคงต้องรับผิดชอบในหนี้ค่าปรับอยู่ เพราะเหตุแห่งการผิดเงื่อนไขของศาล (เทียบเคียงคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3189/2564 (คดีที่ประชุมใหญ่))

การที่กฎหมายกำหนดเช่นนี้ อาจทำให้เกิดคำถามต่อความยุติธรรม หรือความลักลั่นของกฎหมายทั้งสองกรณีดังกล่าวได้ว่า คนหนึ่งทำงานแค่วันเดียวก็หลุดพ้นในหนี้ทั้งหมด อีกคนยังไม่ได้ทำงานแทนค่าปรับเลย จึงต้องรับผิดชอบในหนี้ค่าปรับต่อไป หรือหากมีกรณีที่ยังไม่เริ่มทำงานแทนค่าปรับ และยังไม่ผิดเงื่อนไขศาล แต่ได้รับอภัยโทษก่อน เช่นนี้ก็ถือว่าหลุดพ้นในหนี้ค่าปรับด้วยเช่นกัน แล้วความเป็นธรรมหรือความเหมาะสมอยู่ตรงไหน ในขณะที่เมื่อพิจารณาโทษประหารชีวิตหรือโทษจำคุกซึ่งมีความร้ายแรงกว่ากลับมีการยกโทษหรือเปลี่ยนโทษหรือลดโทษให้ได้ แต่โทษปรับโดยเฉพาะอย่างยิ่งคดีที่ศาลอนุญาตให้ทำงานบริการสังคมแทนค่าปรับ ซึ่งเป็นคดีที่ค่าปรับไม่สูงมากนัก และเป็นโทษสถานเบากว่าโทษประหารชีวิตและโทษจำคุก กฎหมายกลับจำกัดสิทธิในการอภัยโทษไว้เช่นนี้

ในขณะที่เมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ของการอภัยโทษแต่ดั้งเดิมนั้น คือ การที่ประมุขแห่งรัฐให้ความกรุณาปราณีแก่ผู้ต้องโทษที่สำนึกผิด กลับตนเป็นคนดีก่อนรับโทษตามคำพิพากษาเสร็จสิ้น เป็นมาตรการส่งเสริมหรือให้กำลังใจแก่ผู้ต้องโทษ ให้เปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น ให้กลับเป็นคนดีคืนสู่สังคมใช้ชีวิตอย่างปกติสุข อีกทั้งการอภัยโทษยังเป็นการแก้ไขความผิดพลาดในกระบวนการยุติธรรมอีกด้วย (สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, 2552) ประกอบกับทฤษฎีการลงโทษผู้กระทำความผิดในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ที่ไม่ได้มุ่งลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนเท่านั้น แต่มุ่งแก้ไขฟื้นฟูปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้กระทำความผิดให้ดีขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อจำเลยและสังคมโดยรวมมากกว่า (อัจฉริยา ชูตินันท์, 2555) รวมถึงแนวคิดทฤษฎีในทางปรัชญา โดยเฉพาะสำนักกฎหมายประวัติศาสตร์อย่างซาวีญี (Savigny) และนิติศาสตร์เชิงสังคมวิทยาอย่างรูดอล์ฟ ฟอน เอียร์ริง (Rudolf Von Jhering) ซึ่งมีมุมมองทางกฎหมายโดยต้องอิงกับประวัติศาสตร์ชนชาติและสังคม รวมถึงการออกกฎหมายที่ยึดโยงกับสังคม โดยมองประโยชน์ของปัจเจกชนและสังคมประกอบกัน (จรัญ โฆษณานันท์, 2547) ตลอดจนอิทธิพลของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างทศพิธราชธรรม 10 ประการ ก็สอดคล้องต่อพระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษของพระมหากษัตริย์ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2566) และหลักศาสนาคริสต์ในเรื่องของความเมตตา ความเห็นอกเห็นใจ และการให้อภัยล้วนมีอิทธิพลต่อกฎหมายอภัยโทษทั้งสิ้น (Kattumuri, R., & Holm, A. K, 2011) เช่นนี้แล้ว การที่กฎหมายอภัยโทษในกรณีดังกล่าวข้างต้นของประเทศไทย กำหนดไว้อย่างนี้เหมาะสมแล้วหรือไม่

ดังนั้น การศึกษาถึงปัญหาการจำกัดสิทธิหรือความไม่สอดคล้องต่อเจตนารมณ์ของกฎหมายหรือพระราชประสงค์ของพระมหากษัตริย์ในการพระราชทานอภัยโทษ กรณีจำเลยทำงานใช้หนี้ค่าปรับดังกล่าว รวมถึงปัญหาหรือผลกระทบจากการนิยามความหมายคำว่าผู้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ ตามมาตรา 3 ของพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษในปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่การเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสม ในการเสนอขอพระราชทานอภัยโทษต่อกรณีดังกล่าว ย่อมเป็นประโยชน์ต่อการตรากฎหมายอภัยโทษในอนาคตของประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการพระราชทานอภัยโทษตามกฎหมายไทย
2. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการจำกัดสิทธิของจำเลยในการได้รับอภัยโทษ กรณีศาลอนุญาตให้ทำงานใช้หนี้ค่าปรับตามกฎหมายทั้งกฎหมายไทยและต่างประเทศ

3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาหรือผลกระทบอันเกิดจากการนิยามความหมายคำว่า ผู้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ ตามมาตรา 3 แห่งพระราชกฤษฎีกา พระราชทานอภัยโทษในระหว่าง ปี พ.ศ. 2563 – 2565

4. เพื่อเสนอแนวทางที่เหมาะสมในการเสนอขอพระราชทานอภัยโทษเป็นการทั่วไป กรณี จำเลยได้รับอนุญาตให้ทำงานบริการสังคมหรืองานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยในรูปแบบวิจัยเชิงเอกสาร (Document Research) โดยค้นคว้า จากตำรา บทความและวารสารทางวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อมูลทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง การอภัยโทษของประเทศไทย อังกฤษ และญี่ปุ่น โดยเน้นศึกษาในเชิงประวัติศาสตร์ความเป็นมา อิทธิพลของหลักศาสนาและวัฒนธรรม แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกฎหมายอภัยโทษของทั้งสาม ประเทศดังกล่าว นำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบและอธิบายหรือให้เหตุผลต่อการอภัยโทษแก่จำเลยในกรณี ที่ศาลอนุญาตให้ทำงานใช้หนี้แทนค่าปรับ อันนำไปสู่การนำเสนอแนวทางที่เหมาะสมต่อการแก้ไขปัญหา ดังกล่าว

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยถึงแนวทางที่เหมาะสมในการเสนอขอพระราชทานอภัยโทษเป็นการทั่วไป กรณีจำเลยได้รับอนุญาตให้ทำงานบริการสังคมหรืองานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ ได้ผลการวิจัย ดังนี้

1. การพระราชทานอภัยโทษของพระมหากษัตริย์ไทย กฎหมายบัญญัติรับรองไว้โดย รัฐธรรมนูญและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งพระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษนี้มีมาอย่างยาวนานพร้อมกับประวัติศาสตร์ของชาติไทยและก่อนที่จะมีบทบัญญัติของกฎหมายลายลักษณ์อักษรรับรอง ทั้งนี้ มีที่มาจากแนวคิดที่ว่า พระมหากษัตริย์ทรงเป็นที่มาแห่งความยุติธรรม (The King is the foundation of Justice) รวมถึงแนวคิดในการให้ความกรุณาแก่ผู้กระทำความผิดของ พระมหากษัตริย์ ซึ่งมีต้นแบบมาจากประเทศอังกฤษ โดยการอภัยโทษไม่ว่าในอดีตหรือปัจจุบัน ต่างมีวัตถุประสงค์หลักหรือเจตนารมณ์เดียวกัน คือ การให้โอกาสแก่ผู้ต้องโทษได้กลับใจประพฤติตนเป็นคนดี

ใช้ชีวิตร่วมกับสังคมได้อย่างปกติสุข สอดคล้องต่อแนวคิดตามหลักปรัชญาสำนักกฎหมายประวัติศาสตร์อย่างซาวิญญี (Savigny) และหลักนิติศาสตร์เชิงสังคมวิทยาอย่างรู돌ล์ ฟอน เอียร์ริง และทฤษฎีทางอาชญวิทยาและการลงโทษสมัยใหม่

2. การจำกัดสิทธิของจำเลยในการได้รับอภัยโทษ กรณีศาลอนุญาตให้ทำงานใช้หนี้ค่าปรับตามกฎหมายสำหรับประเทศไทยนั้น พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษในระหว่าง ปี พ.ศ. 2563 – 2565 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 3 โดยการนิยามความหมายคำว่า ผู้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับไว้ว่า ผู้นั้นต้องไม่เป็นผู้ที่ทำผิดเงื่อนไขหรือคำสั่งศาล จึงจะได้รับพระราชทานอภัยโทษ ด้วยการห้ามกักขังผู้นั้นและให้หลุดพ้นจากหนี้ค่าปรับตามคำพิพากษา ในขณะที่กฎหมายของประเทศอังกฤษและญี่ปุ่น ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ในกรณีดังกล่าวเป็นการเฉพาะ แต่ก็มีกฎหมายหลัก ซึ่งมีการจำกัดสิทธิของผู้จะได้รับการอภัยโทษในกรณีอื่นเช่นเดียวกัน ซึ่งพระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษของพระมหากษัตริย์ของประเทศไทย อังกฤษ และญี่ปุ่น มีความแตกต่างกัน โดยพระมหากษัตริย์ไทยทรงมีพระราชอำนาจเด็ดขาดไม่มีข้อจำกัด ในขณะที่ประเทศอังกฤษและญี่ปุ่น มีลักษณะเป็นเพียงรูปแบบพิธีการเท่านั้น อันเป็นผลมาจากอิทธิพลทางประวัติศาสตร์ชนชาติหลักศาสนาและวัฒนธรรม ทำให้กฎหมายอภัยโทษของทั้งสามประเทศดังกล่าว มีความแตกต่างกัน

3. การนิยามความหมายคำว่า ผู้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ ตามมาตรา 3 แห่งพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษในระหว่าง ปี พ.ศ. 2563 – 2565 ยังไม่มีความเหมาะสม ซึ่งเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อตัวจำเลยเอง ในอันที่ต้องถูกจำกัดสิทธิโดยอาจต้องรับผิดชอบในหนี้ค่าปรับต่อไป ส่งผลกระทบต่อครอบครัวที่อาจจะขาดผู้นำหรือเสาหลักในการหาเลี้ยงครอบครัว รวมถึงหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ก็ต้องมีภาระหน้าที่ตามกฎหมายต่อไป ซึ่งอาจเป็นภาระเกินสมควร ทำยที่สุดย่อมส่งผลกระทบต่อสังคม ในอันที่ต้องขาดสมาชิกในสังคม ที่พร้อมกลับตัวกลับใจใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมต่อไปได้อย่างปกติสุข ประเทศชาติเองก็อาจต้องสูญเสียงบประมาณในการดำเนินการบังคับคดีโทษปรับ โดยไม่คุ้มต่อต้นทุนดำเนินการ

4. แนวทางที่เหมาะสมในการเสนอขอพระราชทานอภัยโทษเป็นการทั่วไป กรณีจำเลยได้รับอนุญาตให้ทำงานบริการสังคม หรืองานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ คือ ยกเลิกการจำกัดสิทธิจำเลยกรณีดังกล่าว ด้วยการ 1) แก้ไขนิยามความหมายของผู้ทำงานบริการสังคมหรืองานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับใหม่ โดยยกเลิกถ้อยคำ “...โดยผู้นั้นได้ปฏิบัติตามคำสั่งศาลและมีได้กระทำผิดเงื่อนไขแต่อย่างใด” 2) แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 5 (2) แห่งพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษดังกล่าวให้ชัดเจน

และลดการตีความกฎหมายในเรื่องความรับผิดชอบหรือผลทางกฎหมายภายหลังการอภัยโทษ ด้วยการเพิ่มเติมถ้อยคำ “...โดยให้ผู้นั้นหลุดพ้นจากหนี้ค่าปรับที่ต้องทำงานแทนดังกล่าว”

อภิปรายผล

การอภัยโทษ คือ การที่รัฐหรือผู้ใช้อำนาจอรัฐ ไม่ว่าจะเป็นประมุขแห่งรัฐที่เป็นพระมหากษัตริย์หรือฝ่ายบริหารอย่างนายกรัฐมนตรีให้ความกรุณาปราณีต่อผู้ต้องโทษ ซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดที่ได้รับการยกโทษ ลดโทษ เปลี่ยนโทษต่างๆ (เอกูต์ เอช, 2478) พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษของไทยทั้งในอดีตและปัจจุบัน ก็เป็นกรณีที่พระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจอรัฐ ให้ความกรุณาแก่ผู้กระทำความผิดในการพระราชทานอภัยโทษ ตามมาตรา 179 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และมาตรา 261 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยรัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองพระราชอำนาจนี้ มาตั้งแต่รัฐธรรมนูญฉบับถาวรฉบับแรก จนกระทั่งฉบับปัจจุบัน ซึ่งพระราชอำนาจดังกล่าวมีมาก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี 2475 หรือก่อนมีรัฐธรรมนูญ (สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, 2552) เป็นพระราชอำนาจที่เด็ดขาดและมีความชอบธรรม เป็นมาตรการถ่วงดุลและตรวจสอบการใช้อำนาจฝ่ายตุลาการ ที่ไม่ได้มองถึงความยุติธรรมทางสังคม ซึ่งกฎหมายแต่เพียงอย่างเดียวอาจไปไม่ถึง (ชฎารัตน์ ทองรุต, 2556) โดยปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัยได้อย่างกลมกลืน แต่ยังคงมีความอิสระและเด็ดขาดในอำนาจ (เพ็ญจันทร์ โชติบาล, 2533) ทั้งนี้ ก็เป็นไปตามแนวคิดดั้งเดิมที่ว่ากษัตริย์เป็นที่มาแห่งความยุติธรรม ซึ่งมองว่าพระมหากษัตริย์เป็นผู้ให้คุณและให้โทษแก่บุคคลได้ ไม่ว่าจะให้บำเหน็จความชอบหรือลงโทษผู้ใด รวมถึงการยกโทษให้แก่ผู้นั้นได้ด้วย ตลอดจนการปิดเป่าบรรเทาทุกข์เชิงสัญลักษณ์ของประชาชน ซึ่งแนวคิดนี้เป็นที่ยอมรับกันในหลายประเทศ (เจษฎา พรไชยา, 2546) โดยอาจกล่าวได้ว่าการอภัยโทษนี้ มีมาพร้อมกับการมีชาติบ้านเมือง ไม่ว่าพระมหากษัตริย์ไทย พระมหากษัตริย์อังกฤษหรือจักรพรรดิญี่ปุ่น ต่างมีที่มาแห่งพระราชอำนาจการอภัยโทษแรกเริ่มเช่นเดียวกัน แม้กระทั่งในปัจจุบัน พระราชอำนาจนี้ก็ยังคงอยู่ แต่ระดับความเข้มข้นหรือความเบ็ดเสร็จสมบูรณ์ที่แตกต่างกัน

การอภัยโทษเป็นแนวคิดทางกฎหมายที่มีรากฐานจากปรัชญากฎหมาย โดยเฉพาะแนวคิดของชาววิญญี่ (Savigny) ซึ่งมองว่ากฎหมายอภัยโทษยังคงจำเป็นในสังคม เนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมและจิตวิญญาณของสังคมไทย ที่สืบทอดจากโบราณราชประเพณี กฎหมายนี้ช่วยเติมเต็มช่องว่างในกระบวนการยุติธรรม และต้องพัฒนาตามประวัติศาสตร์ของแต่ละชาติ เพื่อให้สอดคล้องกับจิตวิญญาณและเจตจำนงของประชาชนในชาติ ในมุมมองของนิติศาสตร์เชิงสังคมวิทยาตามแนวคิดของ

รูดอล์ฟ ฟอน เยียร์ริง (Rudolf Von Jhering) กฎหมายเกิดจากเงื่อนไขทางสังคมวิทยา และมีเป้าหมายเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของสังคม โดยการถ่วงดุลผลประโยชน์ของบุคคลและส่วนรวม (จรัญ โฆษณานันท์, 2547) การอภัยโทษสอดคล้องกับแนวคิดนี้ เนื่องจากเป็นประโยชน์ทั้งต่อผู้กระทำผิด รัฐ และสังคมในภาพรวม ผู้ได้รับการอภัยโทษสามารถกลับคืนสู่ครอบครัวและสังคมเพื่อเริ่มต้นชีวิตใหม่ ส่วนรัฐได้ประโยชน์ในด้านการปกครองที่สงบเรียบร้อย และลดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเรือนจำ ในขณะที่สังคมได้ประโยชน์จากความผาสุกของคนในชาติ

การอภัยโทษในปัจจุบัน สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ของการลงโทษในทางอาญา จากการแก้แค้นทดแทนในอดีต สู่การมุ่งเน้นการฟื้นฟูและแก้ไขผู้กระทำความผิด (อัจฉริยา ชูตินันท์, 2555) ตัวอย่างสำคัญคือมาตรการทางเลือก เช่น การรอลงโทษ หรือการทำงานใช้หนี้แทนค่าปรับ ซึ่งช่วยเปิดโอกาสให้จำเลยที่ยากไร้ สามารถทำงานชดเชยค่าปรับแทนการกักขัง โดยเฉพาะในคดีที่โทษปรับไม่สูงนัก กฎหมายไทยได้ปรับปรุงข้อกำหนดให้ยืดหยุ่นมากขึ้น เช่น เดิมที่จำกัดค่าปรับไว้ไม่เกิน 80,000 บาท ปัจจุบันไม่จำกัดจำนวน แต่ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด โดยการทำงาน 1 วัน ถูกแทนค่าปรับ 500 บาท และระยะเวลาบังคับคดีโทษปรับกำหนดไว้ไม่เกิน 5 ปี มาตรการเหล่านี้สะท้อนถึงความพยายามของกฎหมาย ในการให้โอกาสจำเลยในการเริ่มต้นใหม่ในสังคม

กฎหมายอภัยโทษในประเทศไทย ได้รับอิทธิพลจากหลักศาสนาและวัฒนธรรม โดยเฉพาะศาสนาพุทธที่มีบทบาทสำคัญต่อสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในสมัยรัชกาลที่ 9 การพระราชทานอภัยโทษยึดหลักทศพิธราชธรรม 10 ประการ เช่น หลัก “ทาน” ที่สะท้อนการอภัยทาน, หลัก “ศีล” ที่กำหนดให้การอภัยโทษดำเนินไปอย่างยุติธรรมไม่ตามอำเภอใจ และหลัก “บริจาคะ” ซึ่งแสดงถึงการเสียสละสติปัญญาและความสุขส่วนพระองค์ ในการวินิจฉัยการอภัยโทษ นอกจากนี้ ยังรวมถึงหลัก “อาชวะ” “อภัย” และ “อวิโรธนะ” ที่ช่วยให้การพิจารณาปราศจากอคติ นอกจากนี้ หลักจักรวรรดิวัตรได้กำหนดให้การอภัยโทษดำเนินไปอย่างถูกต้อง ชอบธรรม และเป็นประโยชน์แก่ผู้สมควรได้รับ รวมถึงหลักราชสังคหวัตถุ 4 ที่เน้นการอนุเคราะห์แก่คนทุกชนชั้น อันเป็นหัวใจสำคัญของการปกครองในระบอบราชาธิปไตยแบบไทย (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2566)

การให้อภัยโทษในกรณีจำเลยที่ทำงานบริการสังคม หรืองานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ แม้จะผิดเงื่อนไขหรือคำสั่งศาล ควรพิจารณาจากเงื่อนไขทั่วไปตามที่กำหนดในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 261 ทวิ ซึ่งระบุว่าการอภัยโทษขึ้นอยู่กับกรณียกเว้นคำแนะนำของคณะรัฐมนตรีต่อพระมหากษัตริย์ โดยมีข้อกำหนดเบื้องต้นว่า ผู้ต้องโทษต้องมีคำพิพากษาถึงที่สุดและ

เริ่มรับโทษแล้ว อย่างไรก็ตาม การพิจารณาอภัยโทษควรคำนึงถึงลักษณะของผู้กระทำผิด เช่น ความสามารถในการกลับตัว ความพิการ เจ็บป่วยร้ายแรง หรือเป็นผู้สูงอายุ รวมถึงฐานความผิดที่มีผลกระทบต่อสังคม เช่น ความผิดต่อความมั่นคงหรือการผิดยาเสพติด ซึ่งกรณีเหล่านี้อาจไม่สมควรอภัยโทษเพื่อป้องปรามผู้กระทำผิดรายอื่น (สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, 2552) นอกจากนี้ ความประพฤติดของผู้ต้องโทษก็เป็นปัจจัยสำคัญ ดังที่เห็นในพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ ที่มักให้ลดโทษแก่นักโทษชั้นดีมากกว่าชั้นอื่น เพื่อส่งเสริมการปรับปรุงพฤติกรรม

ในส่วนของจำเลยที่ได้รับอนุญาตจากศาล ให้ทำงานใช้หนี้แทนค่าปรับ ถือเป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อคำพิพากษา แม้ในบางกรณีจำเลยอาจผิดเงื่อนไขหรือคำสั่งศาลด้วยเหตุจำเป็น เช่น เจ็บป่วย อุบัติเหตุ หรือสูญเสียพาหนะเดินทาง ซึ่งอยู่ระหว่างกระบวนการแจ้งต่อศาลเพื่อพิจารณาเปลี่ยนแปลงคำสั่ง หากได้รับพระราชทานอภัยโทษ จำเลยเหล่านี้ยังคงไม่หลุดพ้นจากหนี้ค่าปรับ แต่กฎหมายไม่อนุญาตให้หักล้างแทนค่าปรับด้วย ดังนั้น การให้อภัยโทษควรคำนึงถึงกรณีเหล่านี้ เพื่อให้โอกาสจำเลยได้แก้ไขพฤติกรรม ซึ่งเป็นประโยชน์ทั้งต่อจำเลยและสังคม การพิจารณาอภัยโทษไม่อาจอาศัยเพียงระยะเวลาสั้น ๆ เช่น ในกรณีที่โทษจำคุกไม่เกิน 1 ปีแล้วได้รับอภัยโทษ เพราะเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์อาจยังไม่สามารถประเมินได้ชัดเจนว่าจำเลยกลับตัวเป็นคนดีหรือไม่

ประกอบกับเมื่อพิจารณาถึงวัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ของการอภัยโทษแล้ว พบว่ามีหลักการสำคัญที่วางบนพื้นฐานในการให้โอกาสผู้กระทำผิด ได้ประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี อันส่งผลดีต่อสังคมโดยรวม ซึ่งเมื่อพิจารณาประโยชน์ของจำเลยและประโยชน์ส่วนรวมของสังคม รวมถึงผลกระทบต่อสังคมในการอภัยโทษกรณีดังกล่าว ก็ยังไม่มีงานวิจัยรับรองแน่ชัดว่าถ้ายกโทษให้แล้ว จำเลยจะกระทำผิดซ้ำอีก ในทางกลับกัน การกระทำความผิดซ้ำของจำเลยนั้น เกิดขึ้นมีได้ทุกคดีแล้วแต่เหตุและปัจจัยเกี่ยวข้อง แต่การสร้างแรงจูงใจเพื่อให้จำเลยกลับตัวกลับใจ และกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุขต่างหาก ที่จะเป็นประโยชน์ต่อตัวจำเลย ครอบครัวและสังคมมากกว่าการตั้งข้อจำกัดเช่นนี้ ประกอบกับปัจจุบันนี้ ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศ หรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565 นั้นแสดงให้เห็นว่า เรามีมาตรการป้องกันทางสังคมรองรับอยู่ด้วยบางส่วน

อีกทั้งเมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกับต่างประเทศอย่างประเทศอังกฤษและประเทศญี่ปุ่นแล้ว พบว่า กฎหมายอภัยโทษของไทยและของสองประเทศดังกล่าว ต่างมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาหลักศาสนาและวัฒนธรรม ที่ล้วนมีอิทธิพลต่อกฎหมายอภัยโทษของประเทศตนทั้งสิ้น ซึ่งทุกประเทศ

ต่างมีข้อจำกัดที่แตกต่างกัน แต่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่คล้ายกัน ท้ายที่สุดแล้ว ข้อจำกัดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ก็เป็นลักษณะเฉพาะของกฎหมายของประเทศนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตามบริบทของสังคมนั้น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษของพระมหากษัตริย์ที่แตกต่างกัน เนื่องจากพระมหากษัตริย์ของอังกฤษและจักรพรรดิของญี่ปุ่น ไม่ได้มีพระราชอำนาจเสร็จเด็ดขาดเช่นพระมหากษัตริย์ของไทย การอภัยโทษในประเทศดังกล่าว จึงต้องได้รับความยินยอมจากฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายบริหารก่อน แต่ในขณะที่พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ไทย ที่มีมาอย่างยาวนาน ถูกรับรองไว้โดยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ โดยกำหนดให้เป็นอำนาจของพระมหากษัตริย์โดยแท้ แม้แต่กระบวนการในการอภัยโทษก็ต่างกันทางปฏิบัติ เนื่องจากของประเทศไทยการออกกฎหมายอภัยโทษเป็นการทั่วไป ต้องตราเป็นพระราชกฤษฎีกาซึ่งกระทำโดยฝ่ายบริหาร แล้วนำเสนอขึ้นทูลเกล้าฯ เพื่อพระมหากษัตริย์พิจารณาเห็นชอบ ในขณะที่อังกฤษและญี่ปุ่น ผู้ให้ความเห็นชอบต่อพระมหากษัตริย์ กลับเป็นฝ่ายบริหารหรือฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการอภัยโทษในรูปแบบพิธีการเท่านั้น (ชฎารัตน์ ทองรุต, 2556)

ในทางกลับกัน ถ้าไม่แก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น จะส่งผลให้เกิดผลเสีย ซึ่งเป็นปัญหาหรือผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็นกับตัวจำเลยและผู้เกี่ยวข้อง ดังนี้

1) จำเลย ย่อมเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง เนื่องจากเป็นผู้ที่ถูกจำกัดสิทธิในการได้รับประโยชน์จากกฎหมายอภัยโทษดังกล่าว แม้กฎหมายไม่ให้กักขังแทนค่าปรับ แต่ก็ยังคงต้องรับผิดชอบในหนี้ค่าปรับตามคำพิพากษาต่อไป ไม่ว่าจะชำระทั้งหมดหรือขอผ่อนชำระค่าปรับ หรือขอทำงานใช้หนี้ ค่าปรับใหม่ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3189/2564 (ที่ประชุมใหญ่) และหนังสือสำนักงานศาลยุติธรรม ที่ ศย 024/ว 191 (ป) ลงวันที่ 26 พฤศจิกายน 2564 ซึ่งศาลไม่สามารถส่งกักขังแทนค่าปรับจำเลยที่ได้รับพระราชทานอภัยโทษได้อีก ทำได้เพียงสั่งให้ทำงานบริการสังคมหรืองานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับใหม่อีกครั้ง (กฤษฎณ์ วงศ์วิเศษธรและกันตพิชญ์ อินชมพู, 2561) เช่นนี้แล้ว จะถือว่าให้โอกาสแก่จำเลยกลับตนเป็นพลเมืองดีหรือเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้อย่างไร

2) หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ก็เป็นผู้ได้รับผลกระทบด้วย หากจำเลยไม่ชำระค่าปรับดังกล่าวแล้ว หรือเป็นผู้ผิดเงื่อนไขการทำงานแทนค่าปรับตามคำสั่งศาล หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ก็ยังคงมีหน้าที่ต้องดำเนินการบังคับคดีโทษปรับตามมาตรา 29/1 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ทั้งเจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้ง พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานบังคับคดี รวมถึงผู้เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นการตรวจสอบทรัพย์สินจำเลยจากธนาคารหรือสถาบันการเงิน กรมที่ดิน

กรมการขนส่ง ฯลฯ เป็นต้น เหล่านี้ล้วนมีต้นทุนในการดำเนินการทั้งสิ้น ซึ่งมีระยะเวลาดำเนินการถึง 5 ปี ผลลัพธ์ที่ได้อาจจะไม่คุ้มค่างกับต้นทุนดำเนินการ รวมถึงอาจมีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบังคับโทษปรับในคดีอาญา อาทิ ปัญหาการไม่มีหลักประกันในการบังคับโทษปรับ ปัญหาผู้ดำเนินการบังคับคดีและการตรวจหาทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับ ปัญหาการผ่อนชำระค่าปรับและการผิดนัดชำระค่าปรับ ปัญหาผู้ต้องโทษปรับถูกพิทักษ์ทรัพย์ในคดีล้มละลาย และปัญหาการขาดอายุความในการบังคับโทษปรับ เป็นต้น (วิไล อรุณเรืองศิริเลิศ, 2566)

3) สังคมและประเทศชาติ ย่อมได้รับผลกระทบไม่มากนักน้อย เนื่องจากหน่วยปฐมภูมิของสังคมคือครอบครัว หากจำเลยซึ่งเป็นบุคคลในครอบครัวไม่ได้รับโอกาสที่ควรจะได้รับ ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองให้ดีขึ้น ครอบครัวย่อมมีปัญหา ซึ่งอาจขยายไปยังชุมชน สังคมรอบข้าง อันนำไปสู่ปัญหาทางสังคมตามมาในรูปแบบต่าง ๆ ท้ายที่สุดก็เป็นปัญหาที่รัฐบาลหรือฝ่ายบริหารต้องแก้ไขเช่นเดิม การอภัยโทษจึงมีความจำเป็น โดยมีผลดีมากกว่าผลเสีย หากภาคประชาชนและรัฐบาลมีส่วนร่วมในการรักษาผลประโยชน์สังคมโดยรวม (ศิริ ปะทะชินัง, 2550)

องค์ความรู้ใหม่

ปัจจุบันพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษของประเทศไทย ต่อกรณีจำเลยได้รับอนุญาตให้ทำงานใช้หนี้แทนค่าปรับตามกฎหมาย ยังไม่มีความเหมาะสม เนื่องจากการจำกัดสิทธิของจำเลยที่จะได้รับประโยชน์ตามพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษดังกล่าว และไม่สอดคล้องต่อเจตนารมณ์ของกฎหมาย รวมทั้งอาจไม่เป็นไปตามพระราชประสงค์ของพระมหากษัตริย์อย่างแท้จริง ซึ่งส่งผลกระทบต่อบุคคลคือจำเลย หน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่รัฐ ตลอดจนสังคมและประเทศชาติ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิจัยนี้เห็นว่า พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษระหว่างปี พ.ศ. 2563 – 2565 (ปัจจุบัน) ของประเทศไทยต่อกรณีจำเลยได้รับอนุญาตให้ทำงานใช้หนี้แทนค่าปรับตามกฎหมาย ยังไม่มีความเหมาะสม เนื่องจากการจำกัดสิทธิของจำเลยที่จะได้รับประโยชน์ ตามพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษดังกล่าว และไม่สอดคล้องต่อเจตนารมณ์ของกฎหมาย รวมทั้งอาจไม่เป็นไปตามพระราชประสงค์ของพระมหากษัตริย์อย่างแท้จริง ซึ่งส่งผลกระทบต่อบุคคลคือจำเลย หน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่รัฐ ตลอดจนสังคมและประเทศชาติ

ข้อเสนอแนะ

เสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษดังกล่าว ดังนี้ 1) แก้ไขนิยามความหมายของผู้ทำงานบริการสังคมหรืองานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับใหม่ตามมาตรา 3 โดยยกเลิกถ้อยคำ “...โดยผู้นั้นได้ปฏิบัติตามคำสั่งศาล และได้กระทำความผิดเงื่อนไขแต่อย่างใด” 2) แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 5 (2) ให้ชัดเจนและลดการตีความกฎหมายในเรื่องความรับผิดชอบหรือผลทางกฎหมายภายหลังการอภัยโทษ ด้วยการเพิ่มเติมถ้อยคำ “...โดยผู้นั้นหลุดพ้นจากหนี้ค่าปรับที่ต้องทำงานแทนดังกล่าว”

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณ์ วงศ์วิเศษธรและกันตพิชญ์ อินชมพู. (2561). ผลทางกฎหมายของพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษต่อการกักขังแทนค่าปรับ. *วารสารสังคมศาสตร์วิจัย*, 9(2), 347-361.
- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2551). *คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร : พลสยาม พรินต์ติ้ง.
- จรรย์ โฆษณานันท์. (2547). *นิติปรัชญา*. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เจษฎา พรไชยา. (2546). *พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ของประเทศไทยกับประเทศอังกฤษ*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชฎารัตน์ ทองรุต. (2556). ความชอบธรรมของอำนาจในการอภัยโทษ. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพ็ญจันทร์ โชติบาล. (2533). *พระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษของพระมหากษัตริย์ไทย*. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสาขานิติศาสตร์*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีไล อรุณเรืองศิริเลิศ. (2561). *การบังคับโทษปรับตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29/1 : ปัญหาอุปสรรค และแนวทางในการปฏิบัติงาน*. เอกสารวิชาการรายบุคคลการอบรมหลักสูตร “ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล” รุ่นที่ 17 สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม เรียกใช้เมื่อ 1 ตุลาคม 2566 จาก https://library.coj.go.th/pdf-view.html?fid=12401&table=files_biblio.

- ศิริ ปะทะขันธ์. (2550). การอภัยโทษ : ศึกษาปัญหาทางกฎหมายในการอภัยโทษ. ใน วิทยานิพนธ์
ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2560). *ธรรมของพระราชา. ธรรมทานบุญกิริยาบรมราชู*
ทิศ วันพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลย
เดช บรมนาถบพิตร วันพสุทธาสบดิ์ที่ 26 ตุลาคม 2560. เรียกใช้เมื่อ 1 ตุลาคม 2566 จาก
https://www.watnyanaves.net/th/book_detail/640.
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (2552). พระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษ. *วารสารวิชาการศาล*
ปกครอง, 9(1), 25-56.
- อัจฉริยา ชูตินันท์. (2555). *อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา*. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน.
- เอกูต์ เอช. (2478). *กฎหมายอาชญา*. พระนคร : โรงพิมพ์อักษรนิติ.
- Kattumuri, R., & Holm, A. K. (2011). Reconciliation and transitional justice: the
contribution of forgiveness towards healing and restoration. *Global Civil Society*
2011: Globality and the Absence of Justice, 38-47.